

ШОЪЛ ТАВЫСЫ



4 651116 280181

РЕСПУБЛИКАЛЫК
ЯМАГАТ-ПОЛИТИКАЛЫК ГАЗЕТА

ГОЛОС СТЕПИ

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ
ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

№ 17 (9016)

7 МАЙ

2024 йыл

КИШИ ЮМА

КУРАЛ АЙЫ

1931-нши йылдан алып шыгады

9-ншы МАЙ - УЛЛЫ БАЙРАМ

Данъклы Енъуев куьни



Ногай районунынъ сыйлы яшавшылары! Аявлы ердеслер!

Сизди Енъуев Куьни мен кутлайман! Бу куьн бизим элимиздинъ савлай халкына энъ де ярлык, баалы эм суьйикли байрам куьни. Енъуев – ол аьр бир аьлдинъ тарихининъ бир кесеги болады. 1945-нши йылдынъ 9-ншы Май куьни бизим Аталыгымыздынъ данъклы йылязбасына баьри совет халкынынъ эрлигининъ эм

йигитлигининъ куьни болып кирген. Ол бизим эсимизге фашизм мен куьресте дав кырларында янларын берген аьдемлеримизди туьсиреди. Сол ок заманда Енъуев мен тувган шобьлигине кайтып келип, бузылган авылларын кайтадан коьтерген согыс эм ис ветеранларын да эскермиз. Соны ман бирге бу куьн баь-

римиз уьшин де ярлык таза шатлыктынъ да байрамы, неге десе халкымыз баьри кыйынлыкларды эм сынавларды оьтип, бу авыр согыста енъуевге етискен.

Бизим уьстимизде дайым да ашык тынышлы аспан, аьр бир уьйде наьсип, эмишлик эм суьйимлик болсын! Енъуев куьни мен сизди, ердеслер!

М.АДЖЕКОВ,

ДР Авыл хозяйство эм азык туьлик министри.

Ногай районунынъ сыйлы яшавшылары, тыл куллыкшылары, согыс балалары!

«Ногайский район» МР администрациясы атыннан сизди уллы байрамы – Енъуев Куьни мен ак юректен исси кутлаймыз.

Енъуев куьни аьр аьдем уьшин ортакхалклык, баьри несиллерди бирлестиретаган аявлы байрам болган эм болады. Мине 79 толы йыллар айырады бизди 1945-нши йылдынъ май айыннан, ама заман совет халкы ман казанылган бизим юреклерде дайым яшаяк йигитликтинъ уллылыгын куьшлендире бередиде.

Сыйлы тул хатынлар, тыл куллыкшылары эм согыс балалары! Сав

«Ногайский район» МР администрациясынынъ аькимбасы
«Ногайский район» МР Депутатлар Йыйынынынъ председатели

болынъыз, оьзинъизди аямай, намыслы кыйын салганынъыз уьшин: сиз оьзинъиздинъ беркимеген ийинлеринъиз бен согыс пан бузылган хозяйстводы кайтадан тургызгансыз, сизинъ йигитлик коьриминде россиянлылардынъ неше несиллери де тербияланган. Биз сизге Уллы Енъуев уьшин уьйкен разылыгымызды билдиремиз.

Ногай район ериннен фронтка 2500-ден артык аьдемлер кеткенлер эм олардынъ 1900-ы дав майданларыннан кайтпаганлар. Оькиншике, йок олар бизим арамызда, ама кал-

ганлар дайымга бизим эмизде, олар, аспаннан бизим тынышлы паракхатлыгымызды саклап, «Оьлимсиз полклар» сырасында тувган авыллар орамлары ман дайым тизилсип абытлайдылар. Басымызды иемиз олар алдында.

Бу шатлыклы байрам куьнинде район яшавшыларына ак юректен берк ден савлыгын, йогары коьнъилликти, ийги эм суьйинишли туьрленслер болганды, исте эм яшавда онъайлыкты йораймыз. Тувган еримизде тоьбемиздеги аспан дайым да таза эм тынышлы болсын!

Д.ЭСИРГЕПОВ.
Р.БАЙМАНБЕТОВ.

9-ншы Май – Енъуев куьни. Бу байрам аьримиз уьшин киели, неге десе аьдемишлик тарихинде совет аьскершисининъ данъклы йигитлигине тенъ йок. Болмаган эм йок тарихте де тувган ерине сондай бийик суьйимлик, шынты йигитлик коьрими – савлай элимиз, яс та, карт та оьз ерин коршалавга турган.

Киели бизге аталардынъ эм атайлардынъ шынты патриотизми, эрклиги эм йигитлиги. Олар, авыр согыс йылларынынъ сынавларын оьтип, тувган еримизде бизге яшав суьйинишин савкатладылар. Эм аьр куьн сайын ол тарихке узакка кетсин, ама онынъ акын-

да эстелик дайым да яшаяк. Дайымга калар бизим эсимизде согыс майданларда янларын берген, концлагерьлеринде эзиег коьрген, сес-хабарсыз йок болган бизим ердеслеримиздинъ атлары.

Фронтвиклер эм тыл куллыкшылары, тул хатынлары, согыс балалары алдында тоьмен бас иемиз. Енъуевге етисувге ниет сизден бир де таймасын, а уьйлеринъизде дайым да тынышлык эм онъайлык болсын. Разылык эстелиги аьдемишлик идеаллары уьшин турувда баьри аьдемлерди янъы согысларга карсылык этуьвде бирлестирсин. Тынышлык, суьйиниш эм онъайлык сизге!

В.АБЛЕЗОВ,

«село Терекли-Мектеб» СП МО МР аькимбасынынъ куллыгын юритуьшин.

ИНАУГУРАЦИЯ

Халкы алдында борышларын толтырув ниет пен



Навруз айдын ишинде Владимир Путин Россия Президентинин сайлауларында

еншип, бесинши кере элимиздин басшысы болды. Бугуьн, курал айынын 7-нши куьнинде, 12 саатте, Владимир Путин Кремлевский дворецндегн Андреевский залында официаллы кепте ис орынына туьседн. Инаугурациядын куьни эм саати 2000-нши йылда беркитилген.

Халктын алдында борышларын толтырувга ант эткен сонь, Конституционлык судынын Председатели патшалык басшысына власть алатларын тапшырады: штандарт эм президент белгиси. Маьнели озгерис президенттин соьйлеви, салют эм Президент полкынын парады ман тамамланаяк.

КУРАЛ АЙЫНЫНЪ 5-ДЕ – ПАСХА

Кутлав

Ногай районнын христиан динин тутушы яшавшылары!

Сизди православие дуньясында энъ суйинишли эм сыйлы Пасха байрамы ман ак юректен кутлаймыз.

Бу байрам бас ортак аьдемшилик баалыклары – таньлыкты, язык-сынуды эм аьдемге суйимди белгилейди, онда аьдемлердин тынышлыкка, макулласува эм яшав онъайлыгын туьзуьвге ымтылысы коьринеди. Бизим баьримизге де, кайсы динин тутсак та, берк ань-акыл негизи болганы маьнели, биз оз халкымыздынъ

аьдет-йорыкларын билмеге керекпиз.

Бизим коьпмилетли еримиздинъ аьр уьинде тынышлык эм тил бирлик болсын, балалардынъ суйинишли куьлкиси эм ясуьйкенлер несиленрининъ ой-масагаглары эситилсин. Молиьлык, берекетлик, онъайлык, янъы етисуьвлер эм уьстинликлер, йьлуьлык эм ийги йорыктык аьр уьйге келсин. Аьр куьнинъиз сизинъ ис шыгарув кыйын салув ман эм шынты баалыклар ман толып турсын.

«Ногайский район» МР аькимбасы

«Ногайский район» МР Депутатлар Йыйынынъ председатели

ЭСИРГЕПОВ.

Р.БАЙМАНБЕТОВ.

9-ншы МАЙ

Енъуьв куьнине багысланып

9:00 саатте – Баьтирлер Аллеясына, Алимхан Асановтынъ эстелигине, ЧАЭС авариясынынъ калдыкларын тайдыруьшылар эстелигине шешекейлер байламларын салув.

10:00 саатте – Дайымлык данък комплексининъ мемориалы касында (Асанов – Эдиге орамлар муьйиси) митинг, шешекейлер байламларын салув.

11:00 саатте – Яй клубынынъ алдында концерт (ЦНТ).

11:00 саатте – ЧАЭС авариясынынъ калдыкларын тайдыруьшылар эстелиги касында согыс замандагыга усалы исси ас аьзирлев уьшин айырым коьлик амалы (полевая кухня).

11:00 – 17:00 саатлер узагында – спорт шаралары.

20:00 саатте – байрам концерти (ЦНТ).

21:00 саатте – согыс фильми коьрсетилеек.

БАЙРАМ

Аьр коьнъилде – язлык шатлыгы

Ногай район орталыгы Терекли-Мектеб авылында Язлык эм ис байрамы 1-нши Май куьнине багысланган шатлыкты митинг болып оьтти. Соны Патшалык ногай халк саз алатлар оркестрининъ солистлери, ДР ат казанган артистлери Рашид Менлигулов пан Зульфия Аджигеримова юриттилер.

Ногай район эм авыл кыйыншыларын МО аькимбасынынъ орынбасары Рашид Шангереев кутлады. Онынъ соьзи мен, Язлык эм ис байрамы кайсы заманда да куьнлекуьнлик ис аьрекетн мен элимиздинъ, республикадынъ, тувган районьмыздынъ оьрленуьвине оз косымын этетаган куьллыкшы аьдемлердинъ бирлесуьвининъ яркын белгиси болады.

Оьзининъ кутлавында Терекли-Мектеб авыл администрациясынынъ аькимба-

сынынъ куьллыгын юритуьв-ши Вазир Аблезов ярк эм куваньшылы 1-нши Май байрамы энди де халктынъ энъ суйикли байрамларыннынъ бириси болып калады деп белгиледи.

Митингте солай ок оз кутлавын авылдынъ энъ де ясуьйкени, ис ветераны, оьрметли агайымыз Зубаир Аджибаев те шыгып айтты.

Байрам шарасында Терекли-Мектеб авыл администрациясы атыннан айырым коллективлерге эм яшавшыларга Разылык хатлары тапшырылды.

Митингтен сонъ Патшалык оркестрининъ аьрекетн мен аьзирленген байрам концерти халктынъ коьнъилин коьтерди.

Байрам куьни орталык стадионьнда оьткерилген спорт ярыслары эм халк кыдыруьвлары ман тамамланды.

М.ЮНУСОВ.

КЫЗЫКЛЫ ШАРАЛАР

Ат шабыслар эм миллет ойынлар

Курал айынынъ биринши куьнинде Ногай районнынъ Червленные Буруны авылында, аьдеттегиндей болып, Язлык эм ис байрамы кенъ аблинде белгиленди. Шатлыкты шарага коьпмилет эсабында Ставрополь крайыннан эм Ногай районнынъ ювыктагы авылыннан атлылар келдилер. Эргенъги шактан ок яс йигитлеримиз атлар уьстинде авыл орамлары бойы ман оьтилелер, сонъ байрамнынъ бас шарасы озгарылатан ипподромга карап йолландылар.

Атлыларды эм баьри коьпмилет эсабында мен Червленные Буруны авылыннынъ аькимбасы Марад Абдуллаев йолыкты, арманган шара программасын

«Айланай» фольклор-этнографиялык ансамбли эм ногай эстрада артистлери бардырдылар. Сонъ туьрк халклары уьшин аьдетли ат шабыслар оьтилелер.

Байрамнынъ бас ярасыктыгы Москва каласынынъ Региональлик аймагат организациясынынъ «Авдарыс» деп аталган ат уьстинде куьресуьв бойынша кубогы болды.

Ногайлар арасында коьшпели халкыннынъ ойыны, коьпмилет эсин каратып, яшавшылар арасында кызыксынуды арттырып турады.

Кызыкты ярысында бес туьрли шеккили категориялар бойынша отыздан артык йигитлер катнастылар эм кубоклар, медальлер эм



акшалай баргылары ман савгандылар.

Белгилеп озайык, Червленные Буруны авылы оз Социалист исининъ Баьтирлери мен данъкты. Совет заманында мунда меринос йыныслы кой-

ларды оьстируьвщи «Червленные Буруны» патшалык заводы болган.

Э.КОЖАЕВА,

«Шоьл тавысы» республикалык газетасынынъ бас редакторы.

ЭСТЕЛИКЛИ ЙОЛЫГЫС

«Биз Енъуьвди биревге де бермеекпиз!»

– дедилер газетамыздынъ редакциясында оьткен шаранынъ катнасуьвшылары



Уллы Енъуьвдинъ 79 йьлыгы алдында «Шоьл тавысы» республикалык газетасынынъ редакциясында «Биз Енъуьвди биревге де бермеекпиз!» деп агалган 1945-нши йылдагы Енъуьвимиздинъ тувдыклары – бугуьнлерде СВО катнасуьвшылары ман йолыгыс болып оьтти. Шарада Ногай районнынъ Согыс, ис, Савытлы куьшлерининъ эм ыхтыяр саклавыш органларынынъ ветеранлар советининъ председатели Акманбет Сангишиев, СВО катнасуьвшылары Солтанбий Балдиев, Марат Рамбердиев, Эманбет Уразаев, СВО-да 2023-нши йылдынъ январь айында баьтирлерше ян берген Вячеслав Максидовтынъ анасы Елена Чичинадзе, редакция куьллыкшылары катнастылар. Йолыгысты газетанынъ бас редакторы Эльмира Кожаяева ашты эм юритти.

Ол йолыгыста эр йигит уьвылын тербиялаганы уьшин 2023-нши йылдынъ январь айында Соледар янында ян берген СВО катнасуьвшысы Вячеслав Максидовтынъ анасы Елена Чичинадзеге разылык соьзлерин айтты.

Бас соьз ясуьйкен Акманбет Сангишиевке берилген сонъ, ол бизим йигитлеримиз, СВО катнасуьвшыларына енъуьв мен аман-эсен уьйлерине кайтып келгенлерин йорады.

Аьлиги заманда Кемеров областиндеги аьскер боьликлерининъ бирисинде контракт бойынша куьлык этетаган Терекли-Мектеб авыл яшавшысы Марат Рамбердиев оз эскеруьвлеринде ол эм онынъ йолдаслары дав суьлыбын аьли 2015-нши йылда Украина еринде, Дебальцево «казанында», сонъгында Сирияда алганлары акында белгиледи. 2022-нши йылдынъ февраль айында болса ол россия аьскерлерининъ сырасында ДНР, ЛНР ерлеринде мунда тыныш яшайтаган аьдемлерди коршаламага деген ниет пен кир-

ген. СВО ериндеги согыс аьрекетн аьсеринде Марат Рамбердиев яраланады эм госпитальге эьленуьвге йибериледи. Оьз эрлиги эм йигитлиги, Савыт куьшлер сырасында ийги куьлык эткени уьшин ол уьш согыс медальтери мен савгаланган.

СВО катнасуьвшысы, Терекли-Мектеб авыл яшавшысы Солтанбий Балдиев оьзининъ биринши согыс суьлыбын аьли 2000-нши йьллардынъ басында 2-нши шешен антигетеррорист операциясынынъ заманында алган. Оны, 2022-нши йьлдынъ ноябрь айында контрактка кол баскан сонъ, сонда ок та алды линияга йибергенлер. Ол басында Запорожье областинде согыскан. Бу йоллар ман Уллы Аталык согысы йьлларында Сырт Кавказдан алып Берлинге дейим онынъ тувган атайы Ибрагим Балдиев те юрген. Оннан сонъ Солтанбий Херсон областинде юритилген авыр согысларда да йигитлерше катнаскан. Бугуьнлерде олардынъ аьскер боьлиги Донецк областининъ еринде согысады.

Йолыгыстынъ энъ де яс катнасуьвшысы Эманбет Уразаев ол СВО-да тек 7 ай ортакшылайтаганы акында, сонынъ 2 айын эвакуация зонасында болганы акында билдирди. Онынъ айтувы ман, ким сонда болган, сонынъ кайдай авыр ис эьенин биледи. Сол себептен ога уьйине кайтуьвга кыска заманлы отпуск берилген.

Шаранынъ барысында солай ок Уллы Аталык согыс йьллары, Ногай районнынъ 1942-нши йылда немец-румын аьскерлери бийлегени акында да эскерилди.

М.ХАНОВ.

Сувьретте: редакцияда оьткен эстеликли йолыгыста.

Халк юрегиннен эм эсиннен таймайды

Дуния тарихинде энъ де кан тобгисли деп саналатаган Уллы Аталык согысы токтаганлы быйыл 79 йыл толады. Эндиги бир йылдан халкымыз, коньысы кардаш эллери Уллы Енъувимиздинъ 80 йыллыгын белгилеек. 1941-1945-нши отлы йыллардынъ акында сол шаклы заманлардан бери коьплеген мемуарлар, китаплар язылса да, фильмлерде шыккан эм эндиги де шыгатаган болса да, бу согыс бизим элимиздеги аьр бир аьелдинъ эм уьйдинъ оьзегиннен оьткен эм дайымлыкка халкымыздынъ тарихининъ энъ де кайгылы эм даньклы бетлери болып саналады.

1945-нши йылдагы Уллы Енъувимизге йол авыр эм узак болып туьзилген. Гитлерши Германия ман дав юритуьвге бек уьйкен куьш эм 27 миллион совет аьдемлерининъ янларынынъ курманлыгы керекти. Сога карамастан, Совет Союзы сав дунияга коьринген баьтирлик коьрсетип, фашизм мен куьресте оьзинъ Тувган Элин эм ювыктагы Европа эллерин коршалап болды. Буьгуьнлерде сол Европа патшалыкларында Экинши дунья согысынынъ маьнеси де, тарихи де кыйшайтылып язылып турганда, элимиздинъ куьнбатыр япсарларында неофашизм эндиги де басын коьтергенде, бизге Уллы Аталык согысындагы Енъувимизди кайтадан якламага эм коршаламага туьседди. Сол куьрести аьлиги заманларда ДНР, ЛНР, Запорожье эм Херсон областьлеринде 1945-нши йылдагы Енъув аьскершилерининъ увьллары ман уныклары – россия аьскершилери согыс спецоперация аьрекетинде юрителилер.

1941-нши йылда элимизге тек бир Германия тувьл, соны ман косьлып Италиядынъ, Румыниядынъ, Венгриядынъ, Финляндиядынъ, Франциядынъ, Испаниядынъ эм коьп баска патшалыклардынъ аьскерлери шапкынлык эткенлер. Дурысында, согыс йылларында бизге карсы сав Европадагы согыс производствольк эм аьдем потенциалы куьлык эткен. Сол себептен давдынъ баслапкы эки йыллары

элимиз уьшин айлак та авьыр болып туьзилген эди. Уллы Аталык согысынынъ бактысы Москва, Ленинград, Сырт Кавказ уьшин, Сталинград пан Курск урысларында тамырыннан туьрленген эм 1943-нши йылдынъ яз-куьз айларында душпан бийлеген совет ерлеримизди, соньында Европа эллерин де немец-фашист аьскерлериннен босатуьвга йол ашкан.

Душпанды буьзгышлаьвага эм енъуьвге оьзининъ заьлимдей уьлсин Ногай районьмыздынъ да яшавшылары косканлар. Уллы Аталык согысынынъ туьрли фронтларында 10 мыннан артык халкымыздынъ ваькиллери катнасканлар, сонынъ ишинде 2500 аьдем Ногай районьннан ортакшылык эткен. Дав кырларында 1900 аьдем яв ман куьресте йигитлерше ян бергенлер эм сес-хабарсыз йок болганлар. Гитлердинъ аьскерлери мен согыска сав аьеллери мен кеткенлер де аз тувьл. Айтпага, Нариман авьлыннан Аракчиевлердинъ, Аджиевлердинъ аьеллериннен 5-ер аьдем, Терекли-Мектебтеги Свиткинлердинъ аьелиннен – 6 аьдем давда ортакшылык эткенлер.

Сол авьыр йылларда онлаган яс аьдемлер военкоматтан повесткалар келгенин де карамай, оьз ьхтыяры ман фронтка кеткенлер. Сол яслардынъ арасында Ленин авьлыннан ногай кызы Аминат Оразбаева да кеткен. Ол дав йылларында санинструктор болган, Киш-

кей ерди коршалаьва катнаскан. Давдан сонъ ол Казахстанда яшаган.

1942-нши йылда немец-румын аьскерлери Ногай шоьллигиндеги авьлларга да еткенлер. Сол йыл июнь айында ВКП (б) Ставрополь край комитетининъ тапшырмасы ман район еринде М.Дахадаев атындагы партизан отряды уйгынланган. Отрядка туьрли миллетлердинъ ерли яшавшылары киргенлер, арасында ногайлар да болган. Партизанлар явдынъ аьскерлерининъ саны эм юриси артыннан тергев бардырганлар, Кумлы, Терекли-Мектеб эм баска авьлларды, Ставрополь крайындагы бир неше авьлларды явдан босатуьвда катнасканлар.

1942-нши йылдынъ август, сонъ ноябрь-декабрь айларында каты согыслар районьнынъ куьнбатыр япсарларында юртилген. Батыр-Мурза авьлында, Москва хуторында яралы совет аьскершилерининъ санитар боьликлери орынласкан. Москва хутордынъ ювыгында согыста ян берген бир кесек совет аьскершилери койылган, давдан сонъ оларга бу ерде эстелик салынган.

Бизим ердеслеримиз, айтпага, Абдулкерим Эдильбаев Сталинград согысында баьтирлерше ян берген, мундагы Мамай тоьбедеги Даньклык залындагы байраклардынъ бирисинде онынъ да аты язылган. Баьриси Сталинград согысында Ногай шоьллигиннен 32 аьдем катнаскан. Давда коьрсеткен йигитликлери уьшин Халмурза Кумуков Совет Союзынынъ Баьтири, Алимхан Асанов пан Ахмат Сулейманов аьскершилик «Даньк» орденининъ толы иелери болганлар. Алимхан Асанов Берлиндеги рейхстагтынъ тамында оьзининъ туькмын да язып калдырган. Баба-

юрт район яшавшылары Джанарслан Алиев пен Абдулла Байтемиров согыста йигитлерше ян берген сонъ Ленин ордени мен савгаланганлар.

Район партизанлары 1942-нши йылдынъ язында Дагестаннынъ кубыла районларына эм Азербайджанга 150 мынъ койларды, 9 мынъ тувар малды, 3 мынъ йылкыды эм авьл хозьяйство техникасын коьширгенлер.

Тылда йигитлик коьрсеткен ердеслеримизди де бизге эскеруьв керек. Айтпага, «Кызыл Караногай» колхозынинъ атлар фермасынынъ заведующийи Темирсолтан Кунтуьвганов районга душпан аьскерлери киргенде, кубыладагы буйратларда 200 туькымлы атларды ясырган эм соларды Н.Кириченкодынъ атлы корпусына берген. Куьнбатыр авьл Советининъ председатели Куьнбийке Мусаева оьзининъ бидаркасын берип, эки партизан разведчиклерди яв коьлыннан куткарган. Дав йылларында солай ок Эстувган авьл Советининъ председатели Боранбай Асанов, Батыр-Мурза авьл яшавшысы Юсуп Курганов, Арсланбек авьлдан Д.Шамаьова, Кумлыдан Кадырбийке Кулушева оьзлерининъ йигерлиги мен белгили болганлар.

Яшав бизден Уллы Аталык согыс йылларынынъ эркеке аькете береди. Тек нешаклы заман оьтсе де, 1941-1945-нши йыллардагы элимиздинъ баьтирлиги эм Уллы Енъуьви халк юрегиннен эм эсиннен бир де таймайды, неге десе ол бизим ортак енъуьвимиз, кайгымыз эм куванышымыз.

А.САНГИШИЕВ,

Ногай район согыс, ис, Савьтлы куьшлер эм ьхтыяр саклаьшы органларынынъ ветеранлар Советининъ председатели.

Аталардан калган баьтирлик

Уллы Аталык согысы аьр бир уьйге кирип, оьзининъ корлыгын, коркынышын, канлы куьлелерин тийгистип, баьле каза аькелди. Енъуьв бизим элимизге тыншылы келмеди. Доьрт йыл узагында бизим атабабаларымыз сол суьйинишке толган куьн келсин деп канын да, янын да кызганмадылар. Солардынъ ишинде бизим ердеслеримиз де бар. Биз, сол каты согыстынъ ветеранларын коьргенлер, наьсипли несил деп саналамыз. Оьзининъ атайы Закарья Абдулмежит увьлы Межитов акында Амирхан Зейнадин увьлы оьзининъ макалысынынъ бирисинде хабарлайды.

- Биз, Уллы Аталык согысынынъ ветеранларынынъ, фашизмди енъуьвшилерининъ асабалары, Енъуьв куьнинде атабабаларымызга ювык экенимизди оьткир сеземиз. Биз оларды ийги этип аньламага шалысамыз, коьп йыллардан сонъ да бактыларын, ойларын билмеге суьемиз. Буьгуьн Украина еринде озып турган оьзгерислер бизге согыс йылларды яньыдан ойламага, аьлиги заманда дуьняда не болып турганын билмеге амал береди, – деп айтады Амирхан Зейнадин увьлы.

Онынъ айтувы маьн, Закарья Межитовтынъ дав йылларында Пенза каласында куьлык эткенин онынъ немерелери баьриси де биледи, аьелде сонынъ акында айтыла таган болган. Согыс басланаьктан алдын ети класс битирген яс Нефтекумск районьнынъ Ачикулак авьлында окьтуьвшы болып ислеген. Сол заманда ногай балаларды окьтуьв уьшин специалистлер керекли болган, сога коьре, фронтка Закарья Межитов 1943-нши йыл кеткен. Яс Кизляр каласынынъ военкоматыннан шаькыртылып, Прохладный каласына йолланган. Хатынына сол ерге дейим эри мен бармага ьхтыяр бердилер, сонда олар аманлаьтылар. Прохладный каласында аьскершилерден боьлик туьзди-лер, олар Кызыл Армия сырасында кубыла-



куьнтувар бетке коршалаьв промышленностьтинъ алатларын аькетип барган эшелонлар ман барганлар. Соны Закарья Межитовтынъ уьйдегилери ол авьлга аман-эсен кайткан сонъ билгенлер. Соьйтип, яс аьскерши Пенза каласынынъ заводларынынъ бирисинде ислеп баслайды. Бу калага онлаган промышленный предприятиелер коьширилген эди эм бир кыска болжалдынъ ишинде фронтка керекли алатлар шыгарылып басланды, солардынъ ишинде – савьт садак. Коьп затлардынъ акында Закарья Абдулмежит увьлы билмейтаган да болгандыр, неге десе олардынъ акында айтылмаган болган. Дав тамамланып келген заманда, ол куьшли яраланып, уьйге кайткан. Эмленген сонъ Закарья Межитов халк хозьяйствосын аякка тургьзуьв бойынша бригадага косылган, «Малоеьтируьв» колхозында бухгалтер болып ислеген. Соньында, Куьнбатыр авьлында Сталин атындагы колхоз туьзилгенде, авьлхозьяйствольк продукциясыннынъ заготовители болып ислеген.

Буьгуьнлерде немерелер уьйкен атай-



ыннынъ йолын алып барадылар. Межитовлардынъ яс несили атайыннынъ баьтирлиги акында ясуьйкенлердинъ хабарларыннан биледи. Амирхан Зейнадин увьлынынъ кедеси Замир Межитов буьгуьнлерде Украина еринде озгарылып турган согыс спецоперациясында йигитлерше Аталыкты коршалаьды. Замир биринши куьнлерден алып СВО еринде. Баска йигитлеримиздей болып, ол куьлыгы акында хабарламага суьймейди. Россия Федерациясынынъ Савьтлы куьшлерининъ сырасында контрактник болган яс оьз йолдаслары ман бирге алдына салынган борышларды толгьрады. Уьйдегилери, тувган-кардашлары Замир уьшин кыйланадылар эм йигит пен оьктемсийдилер, олар аньлайдылар – аьр бир аьскершидинъ, аьр бир эр кисидинъ бас борышы – Аталыкты саклаьв. Замир мектебте окьйтаган заманнан алып спорт пан аьвлигеди, техника ман кызыксынады, коьлик айдап эрте уьйренген ястынъ суьлыбы аьлиги заманда ога бек керегеди. Командирлер де Замирди сыйлайдылар, онынъ билимлигин, баьарымлыгын баалайдылар.

Межитовлардынъ аьели акында ийги этип билемен мен. Олар балаларды, боьтен де кеделерди, энъ де ийги аьдетлерге негизленип, тербиялайдылар – патриотизм, Элине суьйим, ата-бабалардан калган баалыкларга сый олардынъ юреклерине кишкейден эндирилген. Уьйкен атайы Закарья Межитовтынъ акында Замир атасыннан коьп эситкен эм онынъ кыйынлы бактысы яска кайдай ийги эм маьнели коьрим болады.

Замир Межитов – йигерли йигитлеримиздинъ сырасында, кайсы куьлыкты да ол яваплылык пан толгьрады. Сол йигитлиги уьшин Замир «За службу в военной разведке», Суворов медали мен савгаланган. Ястынъ акында бу меним биринши макалам тувьл. Биз газетамыздынъ бетлеринде коьп язамыз, соньында олардынъ бактысы ман кызыксынамыз. Замир – айлак та оьзден, коьп оьзининъ акында язганын суьмейтаган яс. Мен коьбисинше онынъ атасы Амирхан Зейнадин увьлы ман байланыс тутаман. Тарихши, язувшы, аьлиги заманда Ногай район Билимлендируьв боьлигининъ етекшиси Амирхан Межитов тек оьзининъ увьлы тувьл, СВО еринде куьлык этетаган баьри ясларымыз уьшин де кыйланады. Ол ата сезимлерин коьрсетпеге суьймейди, болса да мен онынъ оьзлеринде, карасында увьлы уьшин тыншысызланув, соны ман бирге оьктемлик сеземен. Мен де Межитовлардынъ аьелине, олар ман бирге увьлларын саклап турган баьри ата-аналарга, хатынларга, балаларга аьр бир аьскерши уьйге кайтканын йорайман. 1945-нши йылдынъ курал айында элимизге келген куванышлы эм уллы енъуьв шоьлимизге, савлай дуьняга аьли де келгенин тилек салып, Кудайдан кубьтемиз.

Г.БЕКМУРАТОВА.

Суьвретлерде: Уллы Аталык согысынынъ ветераны Закарья Межитов; СВО катнасуьвишы Замир Межитов.

КУМЛЫ АВЫЛЫНЫНЪ ДАНЪКЛЫ ЙЫЛ ЯЗБАСЫННАН

Заманнынъ оъз тарихи бар - эс

1941-1945-нши йылларынынъ Уллы Аталык согысынынъ биринши куышларинде ок явга карсы баъри куышлардинъ ортак мобилизациясы басланды. Душпанга карсы савлай элимиз бен бирге ногай халкы да турды. 1941-1945-нши йыллар ишинде шоъл еримизден фронтка 2560 адемлер кеткенлер. Районымыздынъ кубыла бетинде орынласкан кишкей Кумлы авылыннан тувган Аталыгын коршалавга 300-ден артык адем фронт йолына тускен. Оькиншике, олардынъ баъриси де тувган ерине аман-эсен кайтпадылар, ама халк эсинде олар дайымга калдылар.

А сол кан тоьгисли согыста аман калганлар, уйлерине даньк пан кайтканлар – коьрсеткен йигитликери ушин орденлер эм медальлер мен савгалаганлар. Сол согыста бизим ердеслер Абдуламин Абдуллаев эм Курпай Кулушев «Кызыл юлдыз» орденине тийисли болганлар. Бизим эркли ердеслеримиз, оъз коркыншысызлыгын, тувган элине суьйимлигин коьрсетип, фронттынъ туьрли ерлериндеги урысларында йигерлик пен катнасканлар: олар – Ленинград каласын явдан босатувда катнаскан Бегали Ханмурзаев, Киши Ердеги урыслар катнасушысы Аджи-манбет Динашев, Сталинградты босатувда катнаскан эм Смоленск каласына йиберилен Курман Мамуров эм Асан Коккозов, Австрияда согыскан Казманбет Казбулатов, Польшада – Игам Аллабергенов, 1945-нши йылда японлар ман согыскан Юмагул Котов, Кавказды немец-фашист баскыншыларынан босатувда катнасып, «Эдельвейс» немец дивизиясы сол тав ериннен тайдырувга оъз себеплигин тийгисткен Тольеген Курганов, Давлен Ваисов, Истамали Ваисов эм Ибрагим Керимов.

Дуния тарихинде бар сондай оьзгерислер, эсте сакланувы заманга бойсынмайтаган. Солардынъ ишинде айырым орынды бийлейди Уллы Аталык согысында Кызыл Аьскерининъ эм совет халкынынъ нацист Германияды еньювви. Ога савлай элимиздинъ тил бирликте, дослыкта яшаган баъри халкларынынъ коьрсеткен йигитлиги себеплик эткен.

Согыстынъ биринши куышинде ок Дагестаннынъ калалар эм районлар военкоматлары фронтка кетпеге азир коьплеген эр йигитлерине толы эди. Солардынъ бириси Кумлы авылынынъ яс йигити Давлен Ваисов та болган. 1942-нши йылда Кизляр военкоматы ман аьскер сырасына шакыртылган бу яс йигит тек 18 ясына толган эди. Ол – асылы ман бу авылдан, мунда ол 1942-нши йылда музыка суьювшилер аелинде ер юзине энъген.

Немец-фашистлерге карсы согысувга яс



Давлен мен бирге онынъ ети аданаслары эм атасы да йолланганлар. Оькиншике, согыс урыслар майданларыннан баъри де уйине кайтпадылар.

Давлен аьскерлик службасын мергинлер полкында 1942-нши – 1945-нши йыллар бойында мергин болып аьрекет этуьв мен оьткен. Сол исте бас маьне аьр аьскершиди уйретуьвге эм полк боьликлерин туьзуьвге берилген. Аьскершилер савыт-садакты кулланып, атып, разведкады юритип, тав еринде юритилетеган урыслар катнасушыларына байланыс йолын туьзип уйренгенлер. Сол заманда Давленнен уйиндегилер: «Бос заманым аз. Коьп затка юре берип уйиренмеге туьседи. Ама мунъаймага ярамас. Биз енбермиз, кыйланманъыз, баъри зат та аьруьв болар, – деген соьзлери мен кишкей хатты алганлар.

Куышнен-куынге полк боьликлери беркий берген, аьскерлик болымлыгы артып турган. 1942-нши йылда полк Куринский хутор ушин урыс юриткен. Ол каты урыс эди, ама йойымы коьп болса да, йигерли полк явга берилмедди, белгиленген ерди душпаннан босатты.

Соьйтип, Давлен Ваисов согыстынъ баъри йолларын оьткен эм, куышин, янын, ден савлыгын аямай, явга карсы каты урысларда йигитлерше ортакшылаган. «Сырт Кавказды коршалав ушин», «Германияды енъгени ушин» медальлери мен савгаланган, «1941-1945-нши йылларда Уллы Аталык согысында Еньювдинъ 20 йиллыгына» деген мерекели медалине тийисли этилинген.

Согыс йылларында Давлен каты яраланган, сонынъ сырагысында бир коьлыннан айырылган. Ама тувган авылына кайтканнан сонъ

да, оьзининъ суьйикли каъри – музыка ман авьлигуьвин тасламаган. Сонъында коьплеген музыкантлар, оны эслеринде саклап, домбра шалып йырлаганлар. Сол йыр «Давлен саз» деп коьп йыллар бойы йырланып турган.

Согыстан аман-эсен келген Давлен Ваисов аьел курды, аьелде увыллар да, кызлар да тувдылар, сонъында олардан тувган саьбийлер де дуния ярыгын коьрдилер. Олар уйкен оьктемлик пен онынъ суьйикли иси – домбра саз алатында ойнавды бардырдылар, коьп дестанларды, баьтирлер акында йырларды билетеган эдилер. Дуния юзиннен Давлен Ваисов 1980-нши йылда тайды, ама онынъ акында ярык эстелик аьелинде, кардаш-тувганлары арасында йылы сакланды, согыс йылларында бизим Аталыгымыздынъ бойсынмаслыгын, тынышлыгын коршалавда коьрсеткен йигитлиги халкымыз арасында мутылмайды.

Бу ерде мен Кумлы авыл мектебининъ бир оьктуьвшысынынъ эсимде сакланган тоьмендеги керти соьзлерин келтирер эдим.

– Заманнынъ оъз тарихи бар – эс, эм соннынъ ушин туьрли оьмирлерде ер юзинде коркыншы тувдырган баьле-казалар, соннынъ ишинде миллионлаган яшавшыларынынъ яшавларын кыскарткан каты урыслар акында да мутпайды. Минне 80 йылларга ювык заман боьледди бизим буьгунги яшавымызды эм Уллы Аталык согысынынъ кайгылы авыр йылларын, ама бирев де эм бир де эрклилерден – коркыншысызлыкты, баьтирлерден – даньклыкты, еньювшилерден – Еньювди тартып алып болмас.

Бас немиз фашистлер мен кан тоьгисли каты урысларда бизим эркинлигимизди эм бойсынмаслыгымызды коршалавганлар алдында. Биз дайым да борышлымыз биз-



ге тынышлы яшавдынъ наьсибин савкатлаганларга. Бизим разьлыкты эсимизде эркли аьскершилер, офицерлер, партизанлар дайым тураяклар. Буьгунги бизим борышымыз – Уллы Еньюв аьскершилерининъ йигитлигин мутпав! Сол йыллардынъ коркыншылы оьзгерислери, баьтирлик коьрсеткен ердеслеримиз акында эс яшаган шаклы, бизге биревдинъ де куыши етпес. Орыс шаири Роберт Рождественский айтканлай:

*Аты-аты ман баьрин эскерейик,
Юрек сызлай, оьзек, не этейик.
Керек тувыл ол зат оьлгенлерге
Бизге керек ол зат, тирилерге.*

Буьгунде сыякта – аталардынъ йигитлиги увылларынынъ, уныкларынынъ эм немерелерининъ эрклиги мен оьрислесип келетеган заман. Россияда, душпан ягыннан кавыфлык орын тапса ок, явга карсы турувга эр йигитлер дайым да табылганлар. Соны шайытлайды буьгунлерде согыс спецоперациясы озып турган ерде бизим эр йигитлеримиздинъ коьрсететеган йигитлиги. Аталардынъ йигитлиги – увылларына асабалык деген сол тувылма.

СВО еринде буьгунлерде киели аьскерлик борышын намыслы толтырадылар Давлен Ваисовтынъ уныгы Найман (ол-связист) эм онынъ ялгыз карындасы Наьспили Уразавадынъ уныгы Эсманбет. Бу эки яс йигитлер – Тувган ерининъ шынты увыллары, оьктеммиз олар ушин баьримиз де.

Л. УРАЗАЕВА.

Суьвретлерде: согыс ветераны Давлен Ваисов, СВО катнасушылары Найман Ваисов эм Эсманбет Уразаев.

СОГЫС ВЕТЕРАНЫ

Эли ушин ислеген эм яшаган

Быйыл Уллы Аталык согыс биткенли 79 йыл толады. Сол согыста кан тоьгип, куыш салып, еньювди акькелгенлердинъ арасында бизим ердеслеримиз де бар. Амангельди Сарсей увылы Оразбаев Караногай районнынъ Ленинал авылында тувган. Баска тенълери мен бирге ол етийыллык мектебти битирип, Кизляр педучилищесине тускен. 1940-нши йылда Тельман атындагы колхозынынъ куллыкшысын комсомол организациясынынъ секретари этип сайлаганлар. Согыс басланган заманда, комсомол организациясы явга карсы шыгуьв бойынша мобилизация оьткеруьв исин юритетеган болган. 1942-нши йыл Амангельди Сарсей увылы Орта-Тоьбе авылында МТС политикалык боьлигининъ комсомол бойынша етекшисининъ коьмекшиси болды. 1941-нши йылдынъ сары



тамбыз айында районга немецлер аьскерлери кирдилер, сол заман Амангельди Оразбаев Махач атындагы партизан отрядынынъ аьскершиси болады. 1943-нши йылда оны эр борышын толтырмага шакырадылар эм Баку каласындагы согыс-пехота училищесине окумага йибедилер. 1944-нши йыл Амангельди

Сарсей увылы тенълери мен Белорус фронтына кетеди. Ол «Багратион» операциясында катнасады. Сонъында ол куллык этетеган корпус Польшады босатувда катнасады. Суворов, Кызыл Байрак, Ленин атындагы танк корпусында Амангельди Оразбаев пулемет взводыннъ командири болып куллык

эткен. Сол йыл оларга Нарев йылгасын оьтип, плацдармды алмага керек деген буйырык келген. Сол борышты уьстинлики толтырдылар бизим аьскершилер. Амангельди Оразбаев сол заман ийинине яраланады, ама согысувды токтатпайды. Экинши согысувда ол коьлына яраланады, Польшада Замбров каласында медсанбатта эмлениди.

1945-1961-нши йылларда Амангельди Оразбаев туьрли куллыкларда ислейди. Тувган ерине кайтканша, ол Литов республикасында «Пасага» заводында бухгалтер болып ислейди. Аман эсен уйине кайтып келип, Ногай районнда Ленин атындагы колхозынынъ председателининъ орынбасары, Карл Маркс атындагы колхозынынъ агрономы, сол колхоздынъ директоры болып куллык этеди. А. Оразбаев коьп заман ногай ерлер-

динъ сувгарувы бойынша ислеген.

1988-нши йыл ДАССР Оьр Советининъ Президиумынынъ указы ман Амангельди Сарсей увылына «ДАССР ат казанган мелиораторы» деген ат берилген. Солай ок ол «Знак Почета» белгиси, «За победу над Германией в Великой Отечественной войне» медали мен савгаланган.

Уллы Аталык согысынынъ ветеранлары. Буьгунлерде бизге олар асабалык этип уллы йигитлик калдырганлар. Соьйтип, сол йигитликти яшавынынъ бас орынына салып, аьскершилеримиз СВО еринде нацизмди йойытуьв ниет пен куышин, билимин, яшавын бередилен. Сол тувыл ма несилден-несилге коьширилетеган баьтирлик?

Г. БЕКМУРАТОВА.

Суьвретте: А. Оразбаев кызы эм ишени мен.

КОБЗИМ МЕН КОБРГЕНИМ АКЫНДА

Тек согыста, топлар атылууда аьдемди аян билесинь

Тек согыста, топлар атылуулар астында аьдемди аян билмеге болады

– Украина еринде согыс спецоперациясы басланганлы уьшинши йылга барады. Сол йыллар ишинде, оькинишке, коьплеген йигитлеримизди де йойдык, не шаклы аьскершилер яраландылар, кыскаша айтатан болсак, Элимиз аз кыйынлык коьрмедиди. Мен тувьш-оьскен, бу куьнлерде яваллы ис орында аьрекетимди бардыратаган Ногай районьмыздын Орта-Тобье авьлыныннан, мобилизация басланган заманда, биринши болып, бизим авьлдын яслары Энди коршалавга шакыртылдылар. Бу куьнлерге дейим оьз борьшларын йигерли толтырып та турьлар, бир неше омырав белгилерге де тийисли болганлар. Сол йигитлер мени мен бирге авьл мектебинде оқыдылар, бир-биримиз бен аьлескен ерлеримиз де аз болмаган. Кайтип аьдемди аьрув танысань да, кыйынлы аьлдерде болмай турьш, оьзиньди кайтип юритегиньди билип болмайсынь. Йигерлик, йигитлик – суклангандай касиетлер. Аьскершилер акында аьли айтатан болсак, биз олар ман оьктемсиймиз.

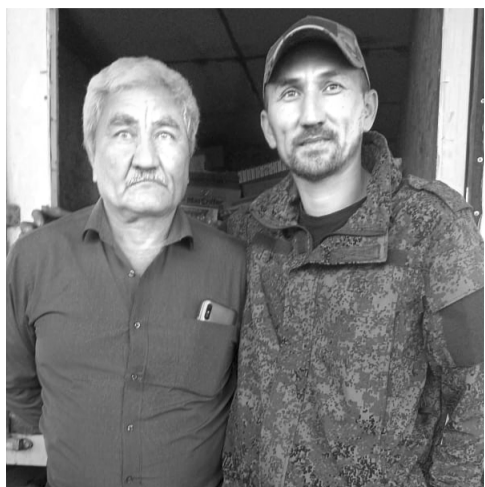
СВО ерине гуманитарлык ярдам элтеп баратан аьдемлер саны да аз тувьл. Элбетте, олардын да яшав оьмирлерине зарар келмеге болады, соны аьр бир аьдем де аьрув аьнлайды, ама элдинь рахатлыгы, аьскершилердинь тамаклануын ойлап, бир затка да карамай, кетедилер. Сондай аьдемлерди де йигитлер санына салмага боламыз. Оларда да йигерлик бар, – деп соьзинь баслады, оьзи де яньыларда СВО ерине гуманитарлык ярдам еткерип келген, Загир Насыров. Орта-Тобье авьлынын аькимбасы.

Загир – сукланатан йигерли яслардын бириси оьзи. Онынь соьзине коьре, СВО ерине гуманитарлык ярдамды еткермеге мырсат болганлай ок, онынь сонда бармага алдын ниети болган болса, буьгуьнлерде оьз коьзи мен коьрип, барып та келди.

– Мага СВО озып турган ерге гуманитарлык ярдамды еткерип келесиньме деп, Ногай район етекшисининь орынбасары Рашид Шангереев айтты, мен артыма да карамай, разьлыгымды билдирдим.

Коккек айынын 10, саьрсемби куьнинь кешесинде, авьзына дейим толган «Газель» маркалы автокоьликти айдап, СВО ерине йол алдык.

Мени мен СВО аьскершилер Арсен эм Амирхан Атангуловлардын атасы Мурзабек Ямеш увьлы да бир автокоьликте барды. Бизи мен тагы да кишкей автокоьликте гуманитарлык ярдам йыйнавы уйгьнлавы Эльвира Бекмурзаева кишкей кызы ман йолланды, ол Токмак деген Запорожье областининь



каласында калды. (Онынь хабары бизим газетамыздын алдынгы номеринде баспаланып шыкты. Эльвира оьз ойларын, сол яктарда кайсы ерлерде болганын бизим газета окувшыларына келбаклап хабарлаган. Г.К.).

Мени мен ызына дейим, Эльвира ман бир коьликте болган Батыр-Мурза авьл яшавшысы Крымхан да, волонтер эсабында барды. Соны ман биз уьш эр киси болып, Донецк областининь туьбине дейим, бизим яслар турган позицияларга да етип кайттык. Коьп ногай яслар ман растык. Олар бизди бек йиги йоьлыктар, – дейди меним хабарласувшым.

Олардын йоллары тыньш болмаган. ЛНР япсарына киргенлей ок, йолдын бойында «топлар болмага болады» деген белгилер илинип турьлар. Соларды коьргенде, юрекке сувькылык энмей болмайды деп ойлайман. Загирдинь соьзине коьре, тоьгерек якта коьринетан сувьретлер де йигилерден тувьл.

– Аьдемлер коьринмейди, тек буьзылган уьйлер эм курылыслар, коьп ерлерде тек тамлар калганлар. Тири ян дегеннен – торгайлар ман, коянлар. Олардын коьплиги сейирди тувьрады, – дейди Загир.

Сейир ше тувьл, олар да топлардын куьшли атылууларыннан коркып, бир аз тынык ерлерге шыккан боларлар.

Загир Насыровтын хабарына коьре, йоьлыгылар аз болмадылар. Терекли-Мектебтен, Ставрополь крайынынь туьрли авьлларыннан ногай яслар ман коьристер, олардын яшайтан ерлеринде де болдылар, кайдай аьлдерде туратанларын да коьрдилер. Эсинде калганы, оны ман бирге сонда барган Мурзабек Атангуловтын увьлы Амирхан ман йоьлыгысы.

СВО еринде Мурзабектинь эки увьлы эр борьшын толтырадылар. Бу куьнлерде онынь увьлы Арсен яраланып, реабилитация оьтеди (Агалы-инили Атангуловлар акында айырым макала язбага да ниетим бар).

– Мурзабек акай увьлын коьргенде, «коьнйили коькке етти, аягы ерди баспады» деп айтпага да болады. Йоьлыгы айлак сезимли эм йылы эди деп айтпасам, баскалай соьз йок. Атасы ман увьлы сав туьн узагы бойынша хабарладылар, мага коьре, оларга сол заман айлак тез кеткендей сезилди. Оьзек те, оларды аьнлаймыз, аьр кайсы куьн де кавьфлы болмага болады...

Биз уьй бетлерден аькеткен ас-сувьмызды аьр кайсы аьскершиге де буйьрса экен деген ниетимиз бизди кайсы ерге де еткерди, кайдай кыйынлыктан да оьтпеге коьмекши болды деп айтпага болады. Бир позициядан баскага етпеге бизге сол аьскерши яслар оьзлери ярдамластылар. Автокоьликти кешелеп, ярыгын якпай айдамага да, ердинь асты ман, туннелден оьтпеге де туьсти. Бир ерде де оьзиминь авьлымнынь ясларын коьрмедим. Тек телефон аркалы коньысы Уьйсалган авьлдан



Тагир Байрамов пан соьйлемеге амал болды, оькинишке, коьриспеге мырсат табылмады. Тек биз аькеткен ас-сувьды ол турган ерге еткермеге мага йигитлер соьз бердилер...

Энь ызгы барган еримиз – Донецк области, сонда ногай яс Иса ман коьристик. Ол Новодмитриевка авьлыннан.

Артта калды СВО озып турган ерлер, тек мутылмайды сол яктарда коьрген затлар. Тыньшы яшавдан барган аьдемге сондай сувьретлер бек авьр болып коьриндилер. Тобьенде ушатаган аьлемет алатлар, аьр такыйка санавлы, оьлимге бир аьыт... Янымдагы аьскершилерге карайман, хайран боламан. Олардын юреклери каткан, оьлимге де рахатлык пан, муькир болып карайтагандай болып коьринеди. Янымызда атылган дронды да коьрдик...

Баьри зат та бу куьнлерге дейим коьзиминь алдында. Сондагы йигитлердинь аьр бирисине ден савлыкты эм Элиме еньювди

сагынаман, оьзим болса, баьри куьшимди де сол еньюв куьнди еткеруьвге, олардан узакта болсам да, саларман, – дейди СВО еринде болып келген Орта-Тобье авьл аькимбасы Загир Николай увьлы Насыров.

Загирдинь хабары мага айлак кызыклы эди. СВО еринде коьрискен аьр бир аьскершидинь атлы-агы ман ол айтады. Солар ман коьрисувь, соьйлесувь Загирга коьп затлар акында ойланмага эп бергени коьринеди.

Сол йигитлер, атыслар болган болса да, келген конакларды коршаламай калмагын да Загир аьрув аьнлады.

– Сонда алал дослыктынь барын аьр бир муьшень мен сезесинь, – дейди ол.

Мен де сол дослык акында согыс йылларына багыланган темага язылган асарларда оқыганман. Согыста аьдем ашылады, онынь ким экенин тез коьресинь, неге десе кыйынлыкта эки юзли болып болмайсынь. Сол

сезимлерди Загир оьзининь басыннан оьткерип келди.

– Урыслар, атыслар болып турган ерге киргенде, сенде кайдай сезимлер болды? – деген соравыма явап бермеге Загир алгасамады, ойланды.

– Кайтип аьнлатаягымды билмеймен, соьз бен айтпага тыньш тувьл, сонда болып, коьрген аьдем мени аьнламага болады. А соны коьрмеге болады тек сонда – согыста, алдышылыкта эм топлар атылув астында...

Аьли соьзимди окувшыга каратпага суьемен. Бу куьнлерде бизим коьлымызда коьп зат бар. Биз СВО-да катнасып юрген аьскершилердинь коьнйилин коьтермеге, коьлымыздан келген коьмегимизди оларга етпеге борьшлымыз, – деп токтады Загир Насыров.

Г.САГИНДИКОВА,

РФ Журналистлер Соьзынынь агзасы.

Сувьретлерде: СВО еринде болган йоьлыгылар.

СВО КАТНАСУВШЫСЫНЫНЬ ЭСТЕЛИГИНЕ

Эстеликли турнир

СВО барысында аьскер борьшын толтырууда янын берген офицер Кайтарбий Елманбетовтын эстелигине багыланган волейбол турнири яньыларда Терекли-Мектеб авьлында орталык оьтти. Шарада Ногай район билимлендирувь боьлигининь етекшиси Амирхан Межитов, ис ветераны Сталинбек Муллаев, СВО катнасувшысы Джамалдин Отегенов, «Ялык» яслар орталыгынынь етекшиси Абибулла Шамбилов, Кадрия атындагы мектебининь окутувшылары эм Кайтарбий Елманбетовтын кардаш-тувганлары катнастылар. Шарады кесегин билимлендирувь боьлигининь специалисти Альфира Мурзагишиева ашып юритти. Биринши болып йыйылганлар

алдына шыгып, Амирхан Межитов соьйледи.

– Кайтарбий Елманбетов бизим эсимизде тек оьз Эли уьшин янын берген йигит болып калмай, атаклы спортсмен эм ясларга коьрим болган аьдем болып та калар. Бизим районда арамыздан замансыз кеткен айтылган йигитлерди эсте саклав, олардын сыйына шаралар озгарув аьдети бар. Бу куьнги турнир – Кайтарбий Елманбетовтын эстелигине багысланып озгарылды. Онынь уйкен тербиялав маьнеси бар. Кайтарбийдей йигитлердинь аьскер аьрекетти аркалы бизим бу куьнлерде тыньшы яшамага, спорт пан каьр шекпеге амал бар.

Турнир катнасувшыларын Кайтарбий Елманбетовтын аба-



сы Кайтархан Отегенова хошлады эм шара уйгьнлавыларга онынь йиенин эсинде саклаганлары уьшин уйкен савбол айтты. С.Муллаев оьз соьзинде согыс ветеранлары бизим наьсипли яшавьмыздын негизин, СВО катнасувшылары аьлиги окувшылардын келеектегисин туьзетаганын белгиледи.

Турнирде 7 команда ортакшылык этти: А.Джанибеков эм Кадрия атындагы, Нариман, Куьнбатар, Червленные буруны, Орта-Тобье эм Ленинаул авьллар мектеб окувшылары. Сырагылар бойынша А.Джанибеков атындагы мектеб командасы еньювши болды, 2-нши орынга Куьнбатар, 3-нши орынга Орта-Тобье авьллар мек-

теблерининь окувшылар командалары тийисли болдылар. Еньювши командаларга кубок, грамоталар, медальер эм 7000, 5000, 3000 мынь маьнет, ойынларда катнаскан баска командаларга бирер мынь маьнет акша берилди.

Н.КОЖАЕВА.

Сувьретте: Турнир катнасувшылары.

ДАНЪК ОРДЕНЛЕРИНИНЪ ИЕСИ

Яс аркага олимсиз коьрим

Уллы Аталык согысы кайсы абелдинъ яшавында да оз ызын калдырып, мутылмас эстеликти оьмирлерге калдырды. Кайсы миллеттинъ де сыйлы увыллары, кызлары биринши сырада Элине яв шапканда карап турмай, оны коршаламага коьтерилдилер.

Данък орденлерининъ толы кавалери Ахмед Нурмухамед увылы Сулейманов 1923-нши йылдынъ кырк кийик айынынъ 14-нши куьнинде Астрахань областининъ Приволжский районнынъ Карагали авылында эгинши абелинде тувып оьскен. 1939-ншы йыл ерли мектепти тамамлап, он алты ясларындагы яс колхозда куллык этип баслайды. Он сегиз ясында ясты Кызыл Аьскерине шакрыадылар. 1942-нши йылдан алып яс Уллы Аталык согысынынъ каты урысларында белсенли катнасып, душпаннынъ алдын бувып келеди. Сол ок йылдынъ кырк кийик айында согысулардынъ бирисинде ийинине енбил яраланады. Тек соннан да ийгиге кайтып, йигитлерше биринши сырада явды кырып баслайды. 1943-нши йылдынъ кырк кийик айында авыр согысларынынъ бирисинде аьскерши тагы да авыр яра алады. Тек алдыда кара ниетли явдынъ йолын буммага керек. Ол колына савыт-садак алып, элин коршалавга турды. Аьскерши 1944-нши йылда 295-нши стрелковый дивизиядынъ 352-нши разведкалык ротасында борышын толтырып келген. «За боевые заслуги» деген медалине разведчик Ахмед Нурмухамед увылы 1944-нши йылдынъ канътар айында разведчиклер куьби мен бирге барып, «тилди» есирге алууда тийисли этиледи. Сол ок йылдынъ навруз айында Днепр коршалавын куьшлетуьвде бириншилерден болып йигит яс явдынъ казылмасына гранаталар таслап йок этеди. Сол ок йылдынъ навруз айында Украинадагы Херсон каласынан ювык ерде орынласкан Садовое авылынынъ янында каты согысувы барысында, автоматы ман



бес душпанларды йок этеди. Сол эткен йигитлиги уьшин баьтир яс 3-нши дережели Данък орденининъ иеси болады.

1944-нши йылдынъ тамбыз айында Молдовада Шерпену каласын коршалава явдынъ беркитпесин ядырасы ман бузып, оьзи яраланса да, уьш гитлершилерди йок этеди. Ярасына да карамай, есирге немец аьскершисин алувында да ярдамласады. Сол йылдынъ сары тамбыз айында Аьскер етекшилеви оны 2-нши дережели Данък ордени мен савгалайды.

Коьп кетпей яс боьлик пен етекшилеп баслайды. Оны бакты элимиздинъ эм онынъ тысына

да коьп кере таслады. 1945-нши йылдынъ навруз айында кан тоьгисли урыслардынъ бирисинде коркынышсыз боьлик етекшиси алты немец аьскершилерин есирге алып, он явды йок этип, йигитлик коьрсетеди. Сол баьтирлиги уьшин СССР Советининъ Оьр Президиумынынъ буйрыгы бойынша Ахмед Нурмухамед увылы «За отвагу» медалине эм 1945-нши йылдынъ курал айынынъ 31-нши куьнинде де 1-нши дережели Данък орденине тийисли этилген.

Собьтип, ефрейтор Ахмед Сулейманов Данък орденлерининъ толы кавалери болды. Оьзиндей совет аьдемлери мен ол олимсиз йигитликлер коьрсетип, омыравында коьплеген савгалары ман, коьзлеринде суьйиниш коьзяслар ман Уллы Енъуьвди рас алды.

Тувган ери Карагали авылына кайтпага шынты йигитке тек 1945-нши йылдынъ казан айында бакты буйырды.

Ийининде авыр согыс йыллары болган яска, согыстан сонъ да бузылган хозяйстводы колхозда механизатор болып куллык этип, коьтермеге де туьсти.

Колхозда коьрсеткен етимисли иси уьшин, ол «Сыйлы колхоз аьрекетшиси» деген аты ман да оьрметленген.

Согыс ветераны 70 ясында 1993-нши йылдынъ уыт айынынъ 9-ншы куьнинде дуныядан кешти. Бугуьнлерде сыйлы согыс ветеранымыз арамызда йок болса да, онынъ яшав йолы, коьрсеткен йигитлиги халкына эм оьсип келеттирган яс несилге олимсиз коьрим эм эстелик болып оьмирлерге яшар.

Гульмира Нурдинова.

Суьвретте: согыс ветераны, Данък орденлерининъ толы кавалери Ахмед Сулейманов.

СОГЫС ВЕТЕРАНЫ

Йигитлиги оьмирлерге яшар

Быйыл дуния тарихинде энъ де кан тоьгисли Уллы Аталык согысы куьтилганлы 79 йыл толады. Бу согыста халкымыздынъ душпанды енъуьвине йолы айлак авыр эди. Уллы Аталык согысы совет халклары уьшин бек каты сынав болды. Сол сынавды халкымыздынъ алап увыллары йигитлерше оьгтилер.

Солтанби Худайберди увылы Максудов (суьвретте) Нефтекум районнынъ Менгиш-Кую авылында 1925-нши йылдынъ навруз айынынъ 27-нши куьнинде тувган. Онынъ балалыгы согыстан алдынгы авыр заманларга келди.

Уллы Аталык согысы басланганда, онынъ агасы Аманъяз бириншилердинъ сырасында фронтка кетти. Ама йыл да кетпей, 1941-нши йылдынъ сонъында, Максудовлардынъ абелине Аманъяз увылы дав майданда ян берген деген суьвк хабар юреклерди дертке толтырды. Коьп заман кетпей, он алты ясындагы Солтанби анасы ман Тукуй-Мектеб авылына коьшеди.

Авыллардагы баьри эр аьдемлер де фронтка йол алдылар, оьз эрки мен согыска фронттынъ шетине ярдамга кыскакылылар да йиберилди.

1943-нши йылда он сегиз ясындагы Солтанбининъ де согыска кетпеге шагы етти. Сол йылдынъ карагыс айында ол аьскердинъ керидеги 12-нши сапер батальоны боьлигине сапер болып йолланды. Солтанби, баслап, оьз согыс йолдаслары ман Ростов областинде, оннан сонъ, 1944-нши йыл, кеше-куьндиз каты согыс урыслары юрген Сталинград каласында Уллы Енъуьвди ювыклатып келди. Ногай яс аьскер етекшилеви мен берилген согыс борышларын оьз йолдаслары ман етимисли толтырууда уьйкен уьлисин коьсип келген.



1944-нши йылдан 1945-нши йылга дейим Солтанби Худайберди увылы белорус фронты бойынша 402-нши сапер батальоны сырасында Литва, Латвия, Эстония, Польша эм Куьнтувар Пруссияда босатууда белсенли катнасып келди. Совет аьскери сол ерлерди душпаннан босаткан сонъ, сапер батальоны олардынъ артыннан ядыралардан тазалап келгенлер.

1945-нши йылдынъ Курал айынынъ 9-ншы куьнинде баьри аьскершилер мен бирге Уллы Енъуьвди суьйинишли коьзяслар ман хош алмага Солтанби Максудовка да бакты буйырды. Сол янга баалы куьн ол оьз йолдаслары ман Енъуьв уьшин янла-

рын курман эткенлерди де еслерине алды. Сол шатлыклы эм эстеликли куьн йигит яс Совет Союзынынъ маршалы И.Х. Баграмяннынъ колынан «За отвагу», «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.» деген медальлерин де алды.

Солтанби Худайберди увылы Уллы Енъуьвден сонъ да, 1945-нши йылдынъ сары тамбыз айынан алып кырк кийик айына дейим Япония эли мен согысында да катнаскан. Сол заман согыс оьзгерисининъ катнасушысы «За Победу над Японией» деген медалине де тийисли этилди. Согыстан сонъ ногай яс кызмет эткен сапер батальоны авыл хозяйстводынъ оьрленуьвин аякка тургузув ниетте Хабаровск областине йибериледи. Согыс ветераны коьлик айдавынга оқып, трактор айдап баслайды. 1948-нши йыл тувган ерине кайтады. Баслап колхозда бригадир, оннан сонъ Калинин атындагы колхоздынъ председатели, Коясыл совхозында етекши болып аьрекетлеп келген. Тыншаювга шыгактан алдын «Мирный» совхозында авылхозяйствольк коьликтери бойынша бригадир иси мен де етимисли каьрленен.

Ол яшав бактысын Насыпхан деген кыз бан байлап, татым абел де курады. Сол абелде доьрт увылы эм бир сылув кызы оьсип тербияланганлар.

Сыйлы ясуьйкенемиз 1999-ншы, 2004-нши йылларда Хабаровск областинде согыстынъ ялыны йолларын оьткен ерлеринде де болып кеткен. Солтанби Максудов бугуьнлерде арамыздан коьпте кешкен болса да, онынъ калдырган ызын яс несиллер ызлайдылар.

Г.НУРДИНОВА.

Аялы ердеслерим!

Сизди Уллы Аталык согысында Енъуьвдинъ 79-ншы йыллыгы ман кутлайман!

Йыллар оьтип, несиллер авысады ама Уллы Енъуьвдинъ куьни Аталыгымыз уьшин энъ киели эм манели байрамларынынъ бириси болып калады. Бизим аталарымыздынъ эм ата-бабаларымыздынъ несилне каты эм канлы согыстынъ йолы ман юрмеге туьсти. Кизляр районнынъ 5870 яшавшылары Уллы Аталык согысынынъ баьри фронтларында да белсенли катнасып келгенлер. Олар оьз яшавларын аямай, 1945-нши йылдынъ Енъуьв майын ювыклатканлар. Дав майданларынан тувган ерине 3300 ердеслеримиз кайтпадылар. Кизляр районнынъ яшавшыларынынъ ис йигитлиги эм енъуьв уьшин баьри керексинуьвлер мен де фронтты канагатлап келуьви районымыздынъ данъкы йылазбасы тарихине кирген. Савлай элимиздей болып, олар «Баьри зат та фронт уьшин, баьри зат та Енъуьв уьшин» деген шакрыуьв астында яшав эм куллык этип келген. Сол куьнине дейим яшамаган баьри баьтирлерге де ярк эстелик эм олардынъ алдында басымызды иемиз. Тыл куллыкшыларына, солай болып, элимиз согыстан сонъгы аякка турган авыр йылларынынъ авырлыгын оьз ийинлеринде коьтерген район яшавшыларына уьйкен разылык. Сизинъ йигитлигинъиздинъ баасы йок. Бугуьнлерде сол коркынышлы согыс акында акыйкатлыкты, келектеги аркаларга еткеруьв, Енъуьвчи аьскершидинъ баьтирлиги эм йигитлиги акында билдируьв – бизим алдымызда борышымыз.

Бу уллы эм абелемт байрамда сизге югарынъызда таза коькти, наьсипти, йылуьвлыкты, онъайлыкты йорайман.

Аким МИКИРОВ,
Кизляр районнынъ аькимбасы.

СВО КАТНАСУВШЫЛАРЫ

Элди коршалавага – оьз эрки мен

Россия аьскершилерининъ ДНР, ЛНР, Запорожье эм Херсон областелеринде юритип турган согыс спецоперациясы акында элимиздинъ кешеги-куьндизги энъ де бас фронт сводкаларында иркилмей айтылып турады. Бизим коьплеген ердеслеримиз уьшин 2022-нши йылдынъ 24-нши февралди олардынъ яшавын сога дейим эм соннан сонъгы заманларга айырды.

Собьтип, элимиздинъ ийги куьнлери уьшин былтыр ноябрь айында спецоперация юрип турган ерлерге оьз ихтияры ман контракт туьзип кеткенлердинъ ишинде ногай йигити Агмеди Куванаев те бар. Быйыл март айында ога тувганлы 61 йыл толды. Агмеди оьзи коньысы Шешен Республикасынынъ Шелковской районнынъ Коби авылында тувып оьскен. Мектебте оькыган, Совет Аьскер сырасында эр борышын толтырган. Мунда, «гражданкада» ол темир-бетон конструкцияларынынъ монтажники болып куллык эткен. СВО басланган заманларда, россия аьскершилер Мариупольди босаткан сонъ, калады кайтадан тургы-



зув ислеринде вахта йорыгы ман куллык эткен. Сонъында ол Москвада ислеген эм мунда 1 йылга согыс спецоперациясы юрип турган ерге бармага деп былтыр контрактка кол баскан.

– Агмеди Куванаев оьз аьскерши йолдаслары ман бирге басында мотострелковый батальонынынъ пулеметчиги, сонъында разведкада согыс аьрекетин юрипкен. Быйылдынъ басында Авдеевка каласы уьшин бардырылган авыр согысларда катнаскан эм сонда яраланган. Бугуьнлерде Донецк каладагы госпитальде эмленеди. Янъыларда ога согыс ветеранынынъ шайытламасы тапшырылган, – дейди эри акында Терекли-Мектебтеги Кадрия атындагы мектебтинъ социаллык педагогы Вера Абдулсаметова.

М.ХАНОВ.
Суьвретте: СВО катнасушысы Агмеди Куванаев.

УЛЛЫ АТАЛЫК СОГЫСЫНЫНЪ ВЕТЕРАНЫ

Куьлле тийип, анасынынъ оьлгенин коьргеннен сонъ

Уллы Аталык согысы. Бу озгерис болып озганлы неше йыллар озса да, соьнмейди онынъ оты, битпейди сол согысларды коьрген инсанлардынъ яралары. Аьлиги заманларда сонъ коьрген аьдемлер саны да, бир аядынъ бармакларындай болып, азая бередиди. Бизим Ногай районымызда калма да калмаган. Бу куьнлерде оьсип баратаган несилдинъ аьдемлери тек оьзлерининъ атай-тегейлерининъ, ата-аналары айлак яс болмаса, солардынъ хабарларыннан, олар коьрген ветеранлардынъ хабарлавлары эслеринде калганы ман боьлисуьвден Уллы Аталык согысы болганы, сонда бизим аталарымыз да ортакшылык эткени, бу куьнлердеги тынышлы яшавдынъ негизин салувшылар акында эситпеге боладылар.

Мен оьзимди наьсипли несилдинъ аьдеми деп санаيمان, неге десе мен ветеранларды да, совет заманынъ эм бу куьнлердеги яшавды да коьрип келемен.

Аьли меним соьзим Карагас авылынынъ яшавшысы, Уллы Аталык согысыннынъ ветераны Карасай Аджиманбет увьлы Сатыров акында. Мен бу атайды коьргенмен эм ийги таныганман. Оннан баска ветеранларды да аз коьрмегенмен. Тек буюьгунъ Карасайатайда токтаспага ниетим бар.

Меним балалыгым Карагас авылында оьткен. Ата-анам Орта-Тобье авылында яшаган болса да, мени энем баслангыш эм орта классларда саклады. Мен де сол Карасайатай яшаган Коммунист атлы орамнынъ ызында, меним энемнинъ уьйи сол орамда орынласкан эди.

Карасайатай конторда ислеьтаган эди ме экен деп ойлайман, ол куьн сайын сол Карл Маркс атындагы совхозынынъ конторасы орынласкан беттен кайтатаган эди. Куьн сайын болмаса да, туьске кайткан заманында, меним абам Кельдихан Салимурза кызы Аджигеримовады, ерли больницадынъ врач-терапевти, оьзининъ бедеркесине олтыртып, алып кайтатаган эди. Сол бедеркединъ уьсти таптаза, турган бир автокоьлик, ишине кийгиз тоьселген, сога эки аьдем сыятаган болса да, мени де мектебтен келетирганымды коьрселер, токтап, алып келдилер. Мен де Карасайатайдынъ бедеркесине минген аьдемлердинъ бириси болып шыгаман. Онынъ давысы да бу куьнлерге дейим эсимде. Аста соьйлейтаганлардан тувьл эди, тек сесинде бир «кырылдавы» бар эди деп эсиме келеди.

Уллы Аталык согысыннынъ ветераны акында язбага ниетленген шагымда, онынъ кызы Кундару Карасай кызы ман телефон аркалы байланыстым, атасы акында бар билдируьвлерди бермеге тилек саламан. Ол болса, мага атасы оьзи язып кеткен эскеруьвлерин берди:

– Биз согыска он эки яс болып кеттик: Тасрай Мамутов, Умар Аманбаев, Каирбек Алларов...



Урыслардынъ бирисинде йолдасым Умар Аманбаевти каты яралдылар. Мен оны оьзимнинъ аркама салып, ети шақырым ерге дейим аькеттим, ама оьлимнен куткарып болмадым. Тек ол ян бееектен алдын мага: «Сен согыстан аман-эсен кайтсанъ, меним ердеслериме уьйкен салам айтарсынъ эм оьзининъ ызгы тынысына дейим оьз Аталыгын коршалап кетти дерсинъ», деген насихатын айтып кетти...

Карасай Сатыров оьзининъ йолдасынынъ соьзин ерге туьсирмедиди, оьзи, яшав оьмирин енуьвди еткеруьвге берген йолдаслары уьшин явдан оьшин алды. Етти Уллы Енуьвге, оннан сонъ да бир неше Енуьв язлыгын тынышлы яшавда йолыккан...

Куьлле тийип, анасынынъ оьлгенин коьргеннен сонъ, деп макаламды атаганым босына тувьл. Карасай Аджиманбет увьлы ясы етпей, согыска кеткен. Сога онынъ коьз алдында анасынынъ ян беруьви себеп болган.

Онынъ анасы койларды сувгармага куйы басына барады экен, сол заман немецлердинъ куьллеси анъсыздан тийип, сол ерте ок оьлтирген. Сол зат он ети ясындагы Карасайдынъ коьз алдында болган. Анасынынъ сондай аьлде оьлгенин коьрген увьлынынъ яны айлак куьшли авырыды эм ол, аьскер комиссариатына барып, оьзининъ ясына яс косып, анасын оьлтирген немецлерден оьш алмага согыска кетеди...

Кетдилер йыллар, озадылар оьмирлер... Несиллерди-несиллер авыстырадылар, сакланады эс, колдан-колга бериледи язылып калган тарих бетлери. Заманлар озарлар, белки меним де бу куьнги эскеруьвим биревлерге керегер, оьсип келетеген несиллер – Болган экен сондай ветеран эм оны коьрген журналист деп айтарлар...

Галима САГИНДИКОВА,
РФ Журналистлер Союзынынъ агзасы.

Сувьретте: К. Сатыров.

ЗАМАН БАЙЛАНЫСЫ

Туьрли несиллер баьтирлери

Уллы Аталык согысы 79 йыл артта Совет Союзынынъ енуьвви мен тамамланды. Сол йыллар бизим уьйкен атайларымыз эм атайларымыз Элининъ эм халкынынъ эркинлиги, тынышлы яшав уьшин куьрескенлер. Оькинишке, яв тагы да басын коьтерди, эндигиси сол совет аьскершилерининъ уныкларына оьз Аталыгын коршаламага туьсти.

«Россиядынъ бу куьнги офицерлери эм аьскершилери – Енуьвви несилнинъ асабалары, Уллы Аталык согысыннынъ баьтирлерининъ уныклары эм немерелери оьзлерин аямай, Эли эм халкы уьшин согысадылар, Донбассты неонацистлерден коршаладылар, халкымыздынъ тынышлыгын эм кавыфсызлыгын, Россиядынъ суверенитетин саклайдылар.

Бизим аьскер аьрекетшилери согыс спецопераця барысында оьзлерин шынты баьтирлик кимик юриткенине оьктемсиймиз. Россиядынъ туьрли миллет увьллары, баьрисин бирге явды каты согадылар. Сол бирликте, оьз исининъ дуьрыслыгына сенуьвде, бизим йигитлеримиз сезип турган халкымыздынъ коьтергишлевинде – Россиядынъ уллылыгы эм биревге де ень бермеген куьши», – деп айткан Россия Президенти Владимир Путин.

Акыйкатлай да, бизим аьр биримиз, оьзлерининъ юреклеринде Тувган ерине суьйими мен бирге Элининъ явларына ашувун бириктирип, 40-ншы йыллардагы бизим атайларымыздай болып, баьтирликлер коьрсететеген Аталыгымыздынъ даньклы увьллары ман оьктемсийди. СВО катнасуьшылары неонацистлердинъ савытсадагын йок этдилер, согыс майданлардан яраланган йолдасларын шыгарадылар, спецопераця озып турган ертеги ерли яшавшыларга ярдам этдилер ... эм аьли де бек коьп, мага, тынышлыкта яшайтаган аьдемге, белгили болмаган затларды этдилер.

Аьр дайым да бизим Россия оьрленсин, шешекейленсин, савлай дуньяда тынышлык болсын. Келеек несиллер бир де согысты коьрмесинлер. Ама кайдай баа берилген бу тынышлы яшав уьшин, ким нацистлер мен олардынъ келеектеги уьшин куьрескенин олар билмеге тийислилер. Бизим борыш оларга Аталыктынъ баьтирлери Уллы Аталык согысыннынъ эм СВО катнасуьшыларынынъ акында айтпага.

Буюьгунги меним хабарым – Уллы Аталык согысыннынъ ветераны Мусаби Алиев эм онынъ уныгы СВО катнасуьшысы Рустам Алиев акында. Олар, медальер эм орденлерге карамастан, бизим Элимиздинъ баьтирлери, туьрли несиллер баьтирлери.

Мусаби Алиев 1921-нши йылдынъ 17-нши апрелинде тувган. Яс йигитти Кызыл Аьскерине 1940-ншы йылдынъ ноябрь айында шақырганлар. Ол Киев каласында аьскер аьрекетин бардырып турган мезгилде, Уллы Аталык согысы басланган. Дав басланганда, Мусаби Инал увьлы рядовой болган, сонъ ол киши лейтенант деген атка тийисли этилинген. Яс 1943-нши йылдынъ февраль айынан 1944-нши йылдынъ апрель айына дейим Куьнбаттар фронтында взвод командирининъ аьрекетин бардырган. Сонъ Украин фронтында мергинлер взводнынъ командирининъ исин юриткен. Согыс ветераны савлай Европада оьткен, Берлинге дейим еткен. Енуьв мен



1945-нши йылда уьйине кайткан. Сыйлы ветеран медальер мен савгаланган.

Коьп йыллар артта атайлары фашистлерди соккан ерте бу куьнлерде уныклары согысадылар. Соьйтип, Уллы Аталык согысыннынъ ветераны Мусаби Алиевтинъ уныгы Рустам Алиев бу куьнлерде Украина еринде озгарылтаган спецоперацясында катнасады. Ол Минероловод округынынъ Канглы авылында тувьп-оьскен. Эл алдында эр борышын Сырт флотында сув астындагы атомный кемеде толтырган. Ол кызмет кылувыннан сонъ, МВД тармагынынъ спецподразделениесинде аьрекетлеген. Ислеген заманда, заочно йогары окув ошагынынъ юридический факультетин оқып кутарган. Рустам Асанбиевич куьлыгында оьзининъ кеспи усталыгы ман, ийги касиетлери мен ис йолдаслары эм етекшилеви алдында сый казанган. Ол бир неше кере Сырт-Кавказдагы спецоперацяларында ортакшылык эткен, Донбасс халкын коршалав бойынша спецоперацясында биринши куьнлерден алып катнасады.

Мен Рустам Алиевти согыс спецоперацясы басланганша, дайым да коьнгили коьтериньки, конаксуьвер, айтпага болгандай ийги касиетлери аз болмаган аьдем этип билетеген эдим. Оны мен сийрек коьрсем де, кайдай аьдем экенин анъламай болмадым. Ызгы кере йолыгьскан мезгилде, ол коьп соьйлемеди эм, куьлемсиресе де, коьнгили тоьмен болып турды. Коьзлеринде терен ой эди, бизим арамызда болса да, юреги, ойы алыстагындай этип сезилди. Бизим заман баьтириннен согыс спецоперацясы акында сорадык, ама ол коьп айтпага суьймеди. Ол тек кыскаша «Енуьв бизики болар, биз енуьв келгенше, явды согармыз», – деп яваплады.

Офицер Рустам Алиев «За ратную доблесть» эм «За участие в СВО» медальерлери мен савгаланган, солай ок ога Россия Федерациясыннынъ патшалык савгасы – «За отличие в охране общественного порядка» медали тапшырылган. Ол оьзининъ коьзлери мен алдышылыкта коьрген оьлим, кыйынлык эм сынавлар акында айтпаса да, согыс спецоперацясын баслав ман Эл етекшимиз Владимир Путиннинъ алган карарын дуьрыс коьретаганын белгилеп, Россияды бирев де, бир де тизге шоьктирип болмагы акында айтты.

Нурият КОЖАЕВА,
РФ журналистлер Союзынынъ агзасы.
Сувьретте: Уллы Аталык согысыннынъ катнасуьшысы Мусаби Алиев.

Сол казадынъ йойымы уллы эди



38 йыл артта Чернобыль ериндеги атомлы электростанциядынъ атылувынынъ калдыкларын тайдырувда катнаскан эр кисилердинъ эткен йигитлиги бир де мутгылып

болмак. Оьзек те, олар да, оькинишке, куьннен-куьнге азаядылар.

26-ншы апрель 1986-ншы йыл. Савлай эдинъ яшавшылары биргелесип, ЧАЭС атылувдынъ калдыкларын тайдырувга шыктылар. Элимиздинъ кайсы муьйислериннен де аьдемлер, оьзлерин алдыда не зат саклайтаганын да билмей, коьмекке асыктылар. Бу ерде куьреске шыгув тыншылардан тувыл эди, аьдемлер ким мен куьресетаганын да билмейдилер.

Чернобыль – ер юзининъ кевдесининъ битпейтаган ярасы, авырувы эм аьдемнинъ кышкырыклап турган яны. Чернобыль казасы бизим кишкей еримиздинъ халкын бириктирген уйкен оьзгерис болады. Соны оьсип келетаган несиллер билмеге кереклер эм сондай казаларды болдырмас ушин куьшти де салмага борышлы. Яс несилди сондай мысаллар негизинде тербиялав ниет пен, кыйынлыкта оьз яшав оьмирлерин аямай, эр йигитлер Элин коршалавга шыкканын даньклаган шара Ногай районуьмыздынъ орталыгында, йыл сайын аьдет болып, белгиленеди.

Эстелик куьнининъ белгиленуьви ишинде, оларга багысланып, Терекли-Мектебинъ Ф.Капельгородский атындагы паркыннынъ ишинде курылган эстеликтинъ касында шара озды. Мунда шарады ЧАЭС атылганнан сонъ калдыкларын тайдырувда катнаскан йигитлеримизге берк ден савлыкты, аьеллеринде тыншылыкты, оьсип келетаган аркага таза аспанды йорап, Чернобыльшилер союзынынъ председатели Руслан Кунтувганов, оннан баска болып, «Ногайский район» МР аькимбасы Джамалутдин Эсиргепов, Согыс, ис, ыхтыяр саклав органлар эм Савыгтлы куьшлер ветеранлар советининъ председатели Акманбет Сангишиев соьйлеп кеттилер. Аьр бирисининъ соьзинде ясларга насихат – патриотизм сезимлери алды орында болмага кереги акында.

Бу куьн эстелик касындагы шара гуьл байламларын салув ман тамамланды. Оннан сонъ, ЧАЭС атылувдан сонъ калдыкларын тайдырувда катнаскан йигитлерди Ногай орталык китапханасына шақырдылар. Мунда эрлик дериси болып озды. Деристе Кадрия атындагы мектебининъ 8-нши класс

окувшылары чернобыльшилердинъ хабарларын тынъладылар, оьзлерининъ соравларын бердилер, ийги йоравларын айттылар.

Китапхана куллыкшылары атыннан шара юритувшиси Арина Якубова чернобыльшилерге оьзлерининъ разылыкларын билдирип, акшалай савга тапшырды.

Сол шарадынъ барысында Ногай район Орталык китапханасынынъ етекшиси Сабират Абубекерова да оьз эскеруьвлери мен боьлист, сол йылларда ол Краснодар каласында окыйтаган студент болган. Ол оьзининъ коьзи мен сол заманларда ЧАЭС атылган ерлердинъ аьдемлерин Краснодарга келгенин, олардынъ маьселелери мен таныс болганын айтып кетти.

Чернобыльшилердинъ куьнине багысланып, Ногай район администрациясындагы «Яслык» яслар орталыгы ман ерли чернобыльшилер союзы яслар араларында шахмат турнирин де уйгынлап озгардылар. Мунда Ногай районуьмыздынъ шахмат суьювшилиери оьзлерининъ куьшлерин сынадылар.

Г.КУРГАНОВА.

Суьврете: шара барысы.

Кумлы авылынынъ ясуьйкени Аминат Муслим кызы Кожеевага

курал айынынъ 9-нда 89 яска толаягы ман



Юз йыл яша, тилеймиз,
Шатлы болсын оьмиринъ.
Бизим айткан йоравлар
Майдай болып ягылсын.
Суьедилер балаларынъ,
Юрген йолынъ ашылсын.
Буьгуьнгидей юзинъде
Наьсип нуры яйнасын.
Кутлавшылар: балалары,
йшенлери эм уныклары.

Терекли-Мектеб авыл яшавшысы Марзиет Алиевна Асаналиевага

курал айынынъ 10-ншы куьнинде
70 яска толаягы ман



Етпис йыллык мерекенъ
Эки кере айлансын.
Оза берсин йылларынъ,
Ыспайлыгынъ саклансын.
Эш кызганмай, мен сага
Юректегин айтайым
Узак оьмир, мол наьсип
Энъ алды ман йорайым.
Кутлавшы: балалары: Арсен,

Маржанат, уныклары, йшенлери
эм синълиси Эльмира Кожеева.

Нариман авыл яшавшысы Зухра Крымхан кызы Ваисовага

курал айынынъ 9-ншы куьнинде
40 яска толаягы ман



Яздынъ аьруьв куьниндей,
Яшавынъ сенинъ мол болсын.
Ковьнлдеги мыратларынъ
Куваныш пан оьр толсын.
Аьр йылда да тувган куьнинъ
Ййгиликлер аькелсин.
Кардаш-тукуьм ййылылып,
Сага оьрмет аькелсин.

Кутлавшылар: «Шоьл тавысы»
газетасынынъ редакциясында
бирге ислеьтаган йолоаслары.

Извещение

О представлении земельного участка для ведения личного подсобного хозяйства

Администрация сельского поселения «село Терекли-Мектеб» Ногайского района Республики Дагестан на основании постановления главы администрации МО СП «село Терекли-Мектеб» №110 от «02» мая 2024 г. и в соответствии со статьей 39.18 Земельного кодекса Российской Федерации

информирует граждан о возможном предоставлении в собственность находящегося в муниципальной собственности, для ведения личного подсобного хозяйства в границах населенного пункта село Терекли-Мектеб следующего земельного участка:

№	Местоположение	Площадь (кв. м.)	Разрешенное использование земельного участка	Кадастровый номер	Категория земель
1.	Республика Дагестан, Ногайский район, с.Терекли-Мектеб	281	Под объекты общего пользования	05:03:120021:1029	Земли населенных пунктов

Заявления о намерении участвовать в аукционе принимаются в письменной форме в течение 30 дней со дня опу-

бликования настоящего извещения на официальном сайте торгов Российской Федерации <http://torgi.gov.ru>, по рабо-

чим дням с 9 до 17 часов по адресу: 368850, Республика Дагестан, Ногайский район, с.Терекли-Мектеб, ул.К.Маркса, д.38, в здании администрации сельского поселения «село Терекли-Мектеб».

Способ подачи заявления: в виде бумажного документа непосредственно при личном обращении, или в виде бумажного документа посредством

почтового отправления.

Дата и время начала приема заявлений – 07.05.2024 г. в 9.00 ч.

Дата и время окончания приема заявлений – 06.06.2024 г. в 9.00 ч.

Дата подведения итогов: 06.06.2024 г. в 10.00 ч.

Приемные дни – понедельник-пятница.

Телефон для справок: 8-938-305-80-69.

«ШОЬЛ ТАВЫСЫ» (ГОЛОС СТЕПИ) 6+

ТОКТАСТЫРУВШЫ:
Дагестан Республикасынынъ информация эм баспа агентствосы.
Бас редактор КОЖАЕВА Э.Ю.

Газета Дагестан Республикасы бойынша байланис, информациялык технологиялар эм коьлем коммуникациялар тармагын тергев бойынша Федераллык службасынынъ управлениси мен регистрацияланган.
Регистрациялык номери ПИ №ТУ 05-00405 (15 апрель 2019 й.)
Колязбаларга рецензия берилмейди. Олар кери ызына кайтарылмадылар. Авторлар ой токтастары редакциядыкы ман келиспеске боладылар. Авторлар ызылмалары ушин явапдылар.
Баспалавга кол басылув заманы – 15:10 саватте. Баспалавга кол басылган – 10:30 саватте.

Адрес редакции и издателя:
368850, Республика Дагестан, Ногайский район, с.Терекли-Мектеб, ул.К.Маркса, 49
Газета «Голос степи».
Электронный адрес: golosstepi@etnomediadag.ru
Официальный сайт газеты - www.golosstepi.ru
Индекс издания: полугодовой – ПБ 430, годовой – 63234

Газета выходит 48 раз в год.
Тираж – 2500 экз.
Цена – 7 рублей 06 коп.
Реклама и объявления публикуются по договорным ценам.
Газета отпечатана в типографии ГАУ РД «ИД «Дагестан» по адресу:
367018, РД, г.Махачкала, Проспект Петра I, 61.